GAZETA KRAKOWSKA

Nro 2.

Z KRAKOWA DNIA 7 STYCZNIA 1821 ROKU W NIEDZIELĘ

— *Z Krakowa.* —

W dalszym ciągu iedynastego Posiedzenia Seymu Rzeczypospolitey Krakowskiey dnia 16 Grudnia 1820. Izba Prawodawcza w uwadze, iż uczyniona Rządowi Rzeczypospolitey Krakowskiey z strony dostoynego Rządu Królestwa Polskiego propozycya " azeby Akta dobrey woli w iednym z tych Kraiów przez Notaryuszów przyięte, względem iakiegokolwiek przedmiotu w tym tylko Kraiu opłacie uległy, w którym były zeznawane, a w drugim zaś zupełnie od niey były wolnemi „ zewszech miar interessom obu Kraiów dogadza, i równie iak ustawa Seymowa w dniu 13 Grudnia 1819 r. zapadła ułatwic może Obywatelom Królestwa Polskiego i Rzeczypospolitey Krakowskiey zeznawanie podług upodobania Aktów dobrey woli bądź przed Notaryuszami Rzeczypospolitey, bądź przed Notaryuszami Królestwa Polskiego w obu tych Kraiach rowną moc exekucyiną maiących, nadesłany w tym przedmiocie od Rządzącego Senatu proiekt zastósowany do propozycyi powyższey dostoynego Rządu Królestwa Polskiego iednomyślnie w prawo zamieniła i Senatowi do ogłoszenia przesłać postanowiła.

Na dwunastym posiedzeniu Seymu dnia 18 Grudnia 1820 wprowadzony został pod decyzyą Izby Prawodawczey proiekt, w którym Senat Rządzący zmierzaiąc do pomnożenia dochodów Skarbu publicznego środkami naymniey uciążliwemi gdy znalazł, iż zaprowadzenie Loteryi Kraiowey na wzór Państw ościennych naytrafniey zamiarowi temu odpowiedzieć może, inicyował zaprowadzenie Loteryi Klassyczney i Liczbowey na Dochód Skarbu publicznego Rzeczypospolitey. Po odczytaniu tego Proiektu i opinii Kommissyi Skarbowey która iedynie z względu zatrzymania w Kraiu pieniędzy na zagraniczne loterye stawianych oświadczyła się za przyięciem proiektu. JW. Reprezentant Sołtykowicz będąc przeciw proiektowi czytał zdanie swoie, które z uchwały Izby drukiem ogłoszone zostanie. JW. Reprezentant Siemoński Członek Kommissyi Skarbowey popieraiąc opinią wyrazil, że nie iest zawsze w mocy Prawodawcy złe mo-

załne wykorzeniać, ale go zmnieyszać ile może powinien i poddać go pod oko baczne Rządu, aby mu się niedał rozszerzać tak iak Rzekom robią się koryta i tamy aby niepsuły i niezalewały dobrych gruntów. JW. Reprezentant Kozłowski dowodząc potrzebę zaprowadzenia własney w Kraiu Loteryi obok exystuiących Loteryy zagranicznych oświadczył się za proiektem Senatu. JW. Reprezentant Słotwiński był przeciw proiektowi i utrzymywał że przyięcie onego pociąga zubożenie familiy. JW. Reprezentant Librowski przywodził trudności zachodzące w Kontrollowaniu dzierżawców Loteryi, poczem przystąpiono do sekretnego kreskowania i gdy za proiektem było wotów 26 przeciwko 9 proiekt Senatu iako uległy decyzyi 7/8 częściami głosów niezostał przyięty.

(Dalszy ciąg w następnym Numerze.)

Leon Chwalibogowski,
Sekretarz Seymowy.

ZDANIE

JW. Józefa Sołtykowicza Reprezentanta Gminy IV. Miasta Krakowa nad proiektem zaprowadzenia w Kraiu Rzeczypospolitey Krakowskiey Loteryi Liczbowey, na 12 posiedzeniu Seymu dnia 18 Grudnia 1820 oświadczone.

Każdy obradowania naszego Przedmiot Prawodawczy, aby był dokładnie rozważony, a mógł bydź z pewnością na tę lub owę stronę roztrzygniony, powinien nayprzód bydź odniesiony do pewney zasady; do którey, jakoby do iakiey miary przyłożony okazał się oczom naszym w prawdziwey swoiey postaci.

W Materyach Skarbowych ogólnie wszelkiego dochodu i szukania źródła onego, zasadą iest potrzeba konieczna bezpieczeństwa i pożytku powszechnego: bo społeczność dla tych naywyższych celów dobra swoiego, chciała mieć Rząd, i chciała go mieć Składnikiem udziału siły i własności prywatney każdego Członka składaiącego iey całość. A ztąd zachodzi pytanie? możeli Rząd w wynaydywaniu i wymyślaniu źródeł dochodu Skarbowego dażyć do zdzierania i uciemiężenia społeczności? — A bo: możeli wprowadzać z tegoż powodu sposoby dobrowolnego ubożenia się w Familie; a razem w całą społeczność występki nieoddzielne od takowego ich stanu? — Każdy zaiste iasno poznaiący rzeczy to przyzna, że Rząd taki niebyłby dla Społeczności ale dla siebie: że byłby uciemiężycielem, boby przestał bydź Opiekunem bespieczeństwa, porządku i pożyteczności powszechney, które się nayprzód na Sprawiedliwości i Poczciwości ludzi, stowarzyszonych w iedno Polityczne Ciało, zasadzaią.

Jeżeli pomieniona dopiero zasada da się zastósować do każdego iakieykolwiek bądź Formy Rządu, ma oprócz tego Rząd wolny Reprezentacyyny i tę ieszcze sobie właściwą, iż *Dochody Skarbu powinny bydź ściśle potrzebą Kraju ograniczone; przewyżki w ręku Administracyi nie zostawiaiące; do Kontrolli łatwe; dla Rachunkowości iasne i oczywiste.* — Gdzie Panuiący, z szafunku Dochodów Publicznych nie zdaie nikomu sprawy, tam zasada takowa byłaby zbyteczną; tam Cnota i Sprawiedliwość iego, iest iedyną rękoymią dobra Ludu który się Władzy iego powierzył. Ale w Kształcie Rządu Republikanckim iakim iest nasz z Łaski NN. Protektorów, gdzie Władza

Kraiu Wykonawcza wykonywa tylko Prawa przez Reprezentantów Ludu postanowione; administruie tylko potrzeby Kraiu wskazane sobie wyraźnie, i z grosza publicznego powierzonego tym celem szafunkowi swoiemu, ściśle rachować się obowiązaną iest: w takim mówię kształcie Rządu, nie tylko by ginęła koniecznie ufność pomiędzy Rządem, a rządzonemi, nie tylko rozrywałyby się pomiędzy obydwiema stronami iedność, te dwa główne warunki szczęścia i pokoiu publicznego; ale co większa, Wolność Ludu i wszelkie z nią połączone dobro byłoby w rzeczywistem niebezpieczeństwie. Czemu?— bo niewidome w ręku Władzy zapasy, drażniłyby namiętności w chciwych albo niemaiętnych Obywatelach; — bo Panowie mogący płacić, łatwo znayduią sług posłusznych; a tak, wkradaćby się mogła w Urzędy nieprawość, i w tę nawet samę Wolności Ludu Warownią, w którey dzisiay z czystem zasiadamy sercem, a godną Republikanów Cnotą i gorliwością, wśliznęłaby się kiedyś zimna na los Ludu obojętność; i (czego Boże uchoway) samowoli i nadziei iego zdradzenie. — Naymnieyszem zaś złem któregoby z nieuważania i z lekceważenia przytoczoney zasady obawiać nam się należało, byłoby otwarcie łatwości złym Urzędnikom do budowania prywatnych fortun na szarpaninie niedościgłey maiątku Ludu, wnoszonego do publicznego Skarbu.

Pytam się teraz Szanowni Panowie! Proiekt Dochodu Skarbowego pod imieniem Loteryi Liczbowey, tu od Senatu Rządzącego wniesiony zawiera, że w przystosowaniu do podanych Zasad nayprzód *Dochód potrzebny*? bynaymniey! Sam albowiem Senat dopiero co wyznał w tey Izbie przez JW. Delegowanego swoiego: *iż Skarb dostatecznie iest opatrzony w Dochody; i że na Rok przyszły żadnego z tey przyczyny nowego proponować nie miał Podatku.* — Na cóż więc, zapytałbym się daley, Senatowi ten *zapas* Dochodu nieoznaczalnego, a zatem w Rachunkowości do doyścia niepodobnego? — Ale słyszałem iuż odpowiedź w Proiekcie: "*Dzierżawiony będzie, a zatem stanie się Dochodem oznaczonym.*— Dzierżawiony będzie! Oto iuż w tem samem słowie dowód i cecha nieprawego źródła Skarbu. — Dzierżawiony będzie! — Oby przepadły na całym Swiecie wszelkie Dzierżawy takich iak ten i wszelkich Dochodów Publicznych! Nie opłakała ich dosyć ieszcze, nie obmyła ich dotąd obfitemi krwi potokami Francya! A my, Kraik ledwo widzialny na Mappie Europy, naśladuiemy iuż i naśladować ieszcze chcemy więcey złe wzory i błędy nieszczęśliwych przez nie Narodów: — Cóż to ci Dzierżawcy Loteryi, których iuż z nikczemną chciwością ubiegaiących się o nię widzę, co mówię ci Dzierżawcy Loteryi robić będą? Oto, nie mogąc zdzierać i dręczyć ludzi, tak iak Dzierżawcy innych Dochodów czynić mogą i zwykli, podniecać na to mieysce muszą namiętność łakomstwa pomiędzy nieuszczęśliwionym od Fortuny gminem, aby mogli wyyść na swoie i zyski wyrachowane osiągnąć; a potem, z łatwowierności, nieostropności i chciwości obdartych nielitościwie natrząsać się będą. Czem że ci Dzierżawcy będą lepszemi w powodach czynów i wśrzodkach uskutecznienia onych, od tych Arędarzów z Karczem powyganianych przez nas samych, i doko-

ła nas wszędzie? Przystoiż nam ta sprzeczność w zasadach?

Niech mi będzie wolno zapytać się teraz daley: czyli przystoi Rządowi Republikanckiemu, owszem iak emukolwiek bądź innemu, dla wprowadzać Dochodu publicznego sposoby dobrowolnego ubożenia się, w Familie; a razem, w całą Społeczność występki nieoddzielne od takowego ich stanu. Poczytuiecie może za przesadzenie to co mówię Szanowni Kolledzy! ale zdziwicie się kiedy Wam ieszcze powiem, że w tem oto Mieście naszem znayduią się naybiednieyszego stanu ludzie, Przekupki nawet, których całego towaru na stragach rozłożonego na kilka złotych szacować niemożna, a które po kilkanaście złotych naraz do Kollektorów Loteryy wynoszą. Przebóg! iakichże skutków oczekiwać z tego należy! — Ony Urzędnik tworzyć mający takie Proiekta miał pierwey Oczy i Uszy Urzędnicze, a zobaczyłby pewnie i usłyszał w własnych przedpokoiach swoich, w zakątach Ulic, w pośród brzęczących Kaydanami więźniów, w schadzkach gminu, w Kontorach Loteryynych wiele rzeczy takich któreby go nauczyły bydź Prawodawcą. Dochody Skarbu dla Ludu są nie dla Rządu. Nie z słabości, nie z namiętności serca ludzkiego ciągnąć ie należy, ale z wyraźnych zarobków i czystych dochodów prywatnych, które przynosi poczciwa praca.

Przystępuię teraz do krótkiego rozbioru Powodów, które nas nabawiły tego Loteryynego Proiektu. Oto iest pierwszy: "że znayduią się w naszem Mieście Kontory obcych Loteryy, wyprowadzaiące wiele pieniędzy z Kraiu, i że zatem, lepieyby mieć swoię własną Loteryią dla przeciągnienia do nas tych marnie traconych zysków.„ — Czyież to są te Kontory? Czyliż był ich i pozostanie tutay zastrzeżone było iakim Traktatem, iaką umową? — Kontory te są Wspaniałomyślnych Protektorów naszych; są dla tego tylko, iż tu pozostały; i że Rząd nasz o wyniesienie ich nie prosił: bo iak powiadaią niektórzy, bał się narazić przez to tym Tworcom bytu naszego. O! przedziwneżby to było wyobrażenie o Potędze i Wielkomyślności Monarchów Opiekunów naszych! — To tedy ci Mocarze ktorzy tylokrotnie oświadczyli się że nas chcą widzieć szczęśliwemi; którzy tylokrotnie dali nam dowody Naywyższey Łaski i naylepszych dla nas chęci swoich, dbaćby mieli każdy o kilkanaście tysięcy Złotych dochodu, z głupstwa biedaków tuteyszych i chciwey nadziei próżniaków przez Kollektorów ciągnionego? — Mógłżeby Rząd nasz krzywdzić Ich Wielkość, Sprawiedliwość i Dobroć, przypuszczaniem takowego mniemania? — Polityka wszelkiego Rządu powinna bydź otwarta i szlachetna. Powinien się tylko bać wzgardy, ale nie odmówienia żądaniom swoim, tem niewinnieyszym, im sprawiedliwszym. Wątpić niepodobna, że Wspaniałomyślni Protektorowie z naylepszą chęcią i bez naymnieyszey urazy przyięliby byli i uskutecznili od dawnego iuż czasu przełożenia Rządzącego Senatu gdyby Im były z godną w Nich ufnością uczynione.

Pozostaie ieszcze iedna do wywrócenia uwaga, którą przytaczaią niektórzy na poparcie Proiektu Senatu; a ta iest: "że chociażbyśmy nie mieli Kontorów Zagranicznych Loteryy w naszem

Mieście, w bliskiem iednak Cesarsko-Austryiackiem Mieście Podgórzu za Wisłą tylko leżącem, znayduią się także Kollektorowie Loteryi; do których, tuteysi Mięszkańcy pieniądze wynosić będą. A zatem, naylepieyby było dla zapobieżenia tym stratom własną Loteryią postawić.,,

Przyznaię ia tym czasem, iż uchylenie Kontorów Zagranicznych z Miasta nie wielkąby, pod pomienionym dopiero względem, przyniosło na dobro nasze odmianę: — przypuszczam nawet iżby został taki sam stan strat naszych, iakich dziś przez wspomnione Kontory doznaiemy. — Ale chciałbym oraz wiedzieć, czyli się godzi Człowiekowi, bliźniego topić się chcącego, popychać do toni dla tego, iż mu wzbronić utopienia się nie może: i czyliby Prawodawca zezwalaiący na żądane Prawo, i pod względem moralnym i pod względem politycznym okryte w nayświetleyszych Europy Państwach sromotną ohydą, cierpiane tylko gdzie niegdzie z ostatniey potrzeby, okazane za niegodziwe, za wspieraiące, utrzymuiące i żywiące fatalną namiętność i lekkomyślność szkodliwą, czyliby mówię taki Prawodawca nie stawał się podobnym do owego, za przykład dopiero przytoczonego Człowieka?

Wszakże ani to twierdzenie nie iest prawdziwem iakoby, sąsiedztwo Podgórza i iego Loteryynych Kontorów pociągało za sobą iednakość strat naszych z temi, które nam tu exystuiące Kontory przynoszą. Bo sama tak znaczna odległość, częsta Kommunikacyi przez Wisłę trudność; zaprzestanie gry i tu i tam razem dla probowania wszędzie szczęścia; Kontrola łatwieysza postępowania Mężów przez żony i nawzaiem; Kontrola podobnaż slug przez ich Panów i Panie; i gdy do tego ieszcze dodamy uwolnienie innych mieysc Wolnego Okręgu od tego samego złego, (gdzie podobno także znayduią się obcy Kollektorowie) — wszystko to razem, mówię, ochronić Kray nasz powinno w części przynaymniey znaczney, od wyrzucania pieniędzy za granicę; wszystko to powinno się przyłożyć do przerwania szkodliwey gorączki i smutnego nałogu passyy niszczących poiedyńcze Osoby, i doniszczaiących mało iuż zamożne Kraiu tego Familie. — Wzięła iuż ta nasza Kraina w spadku, po wielu zmianach przez które przeszła nie iedno szkodliwe ustanowienie: i będziemyż tą wymówką nowe niemoralne i bezzasadne ustawy? a tak, złe złem ze wstydem naszym powiększać?

Na tych przeto i na takich wsparty zasadach, takiemi powodowany Uwagami, w Naturze, Ekonomii publiczney, i zdrowey Polityce czerpanemi, wzywam światłi Prawodawcy zdania waszego za Ludem i iego moralnością za sprawiedliwością i należną od nas obłąkanym Bliźnym pomocą w mocy przynaymniey naszey będącą, i sam przeciwko Proiektowi się deklaruię. *Józef Sołtykowicz.*

Z Paryża d. 20 Grudnia.

Wczoray nastąpiło otworzenie posiedzeń obu izb prawodawczych w urządzoney sali pałacu Louvre. Przybycie Króla poprzedziło 21 z dział wystrzałów, którego deputacyie od obu izb przy galeryi Apolina przyięły i do sali wprowadzały, w którey Parowie w przód po prawey stronie, a Deputowani po lewcy

stronie mieysca zajęli. Gdy J. K. M. usiadł na tronie, około którego po obu stronach stanęli Xiążęta Królewscy i Ministrowie, rzekł J. K. Mość: Panowie Parowie usiądźcie. Kanclerz oznaymił Deputowanym, aby toż samo uczynili, poczem Monarcha zabrał głos następuiący:

" Mości Panowie! Zbliżaiąc się do końca roku, którego początek oznaczony był smutnem zdarzeniem, ale poźniey tak dalece obfity w pociechy i nadzieie, iż winni iesteśmy przed wszystkiem podziękować nayw yższey Opatrzności za iey dobrodzieystwa. Wszechmocny nie ograniczył na tem swey opieki, ale winniśmy mu utrzymanie pokoiu, źrodła powszechney szczęśliwości. Czas utwierdził bardziey związki Francyi oddaliwszy przyczyny do woyny. Zamilczeć tu wszelako nie mogę, iż w ciągu tego roku kray i rodzina moia zagrożonemi byli spiskami, które szczęśliwie odwrócone zostały, i waleczny naród oświadczył swoie względem nich obrzydzenie. Duch ten poruszenia nie wstrzymał bynaymniey postępów Francyi w rolnictwie, kunsztach przemyśle i rzemiosłach. Ulepszenie dochodów, nakazana przezemnie oszczędność i ustalenie kredytu dozwalaią mi proponować iuż na teraźnieyszych posiedzeniach zmnieyszenie podatku gruntowego. W doskonalenie wielkich politycznych ciał konstytucyią zakreślonych, zaprowadzenie iednostaynego działania w rożnych administracyynych odnogach, ugruntowanie powszechnego zaufania w stałości tronu i ustawach opiekuiących się dobrem publicznem, oto iest cel usiłowań moich. Dla dopięcia go są dwie rzeczy potrzebne: czas i spokoyność. Cierpliwość i umiarkowanie wszystkiego dokażą. Wszystko zapowiada, iż zrobiona w systemacie obiorczem odmiana odpowie moim oczekiwaniom; bo to wszystko, co nadaie moc i niepodległość izbom, powiększa powagę moiey korony. Teraźnieysze posiedzenia udoskonalą, iak się spodziewam, rozpoczęte na przeszłych dzieło. Utwierdzaiąc konieczne związki między Monarchą i izbami, ustalemy nakoniec systemat rządowy, iakiego tak wielka Monarchiia wymaga. Dla udoskonalenia tego systematu musicie, Mci Panowie, na niezmienney mey woli polegać, równie iak ia polegam na waszey pomocy.,

Po ukończoney mowie złożyli Deputowani zwyczayną przysięgę. Kanclerz oświadczył posiedzenia r. 1820 za otwarte, a Monarcha oddalił się przy radosnych okrzykach w takim samem, w iakim przybył porządku.

Pisma tutevsze wystawiaią stan długów rozmaitych chrześciiańskich Mocarstw. Rossyia podług tego stanu znayduie się w naypomyślnieyszym stosunku: bo przy 350 mill. rocznego dochodu dłużną tylko iest 600 mill. rubli, a zatem ani dwa razy tyle co ma dochodu. Austryia i północna Ameryka dłużne są trzy razy; Francyia i Prussy 4 razy; Angliia 18, Hiszpaniia 19, a Niderlandy 20 razy tyle co maią dochodów. Dochody wszystkich kraiów wynoszą 3565 mill. długi 31142 mill. prowizyie rachuiąc tylko po 6 od sta 1868 mill. a zatem zabieraia przeszło połowę dochodów, tak iż mnieysza tylko połowa pozostaie z nich na potrzeby kraiu. Jako źródła tego powszechnego zadłużenia podane są:

pomnieyszenie wartości topionych kruszców, naprzód przez napływ ich do Europy z nowego świata, powtóre przez podniesienie cen potrzeb do życia, przez namnożenie się papierowych pieniędzy, i nakoniec przez utrzymywanie ogromnych woysk. Ludwik 14ty, który naypierwszy zaprowadził ie w Europie, zostawił półpięta tysiąca millionow długu. Z wyrzeczenia Pitta: że ostatni talar rozstrzygnie zwycięztwo między Anglią i Francyią, okazuie się, iż Francyia dziś ko iest potężnieyszą od Anglii, ponieważ tylko cztery razy tyle iest dłużną ile ma rocznego dochodu, a Anglia 18 razy.

Dziennik Gwiazda wieczorna wyraża: Jest to szczególnieysze zjawisko w rocznikach świata widzieć żyiących z sobą w pokoiu Królów, którzy 1,800,000 zbroynych posiadaią ludzi, i chcących na całym świecie utrzymać pokoy. Szczęśliwe ludy, ieżeli uznaią przez to zjawisko okazaną dobroć, mądrość i moralność swoich Monarchów.

Z Londynu d. 19 Grudnia.

Gazeta Goniec zbiiaiąc umieszczoną w iedney z porannych gazet wiadomość, iakoby N. Król przed kilku dniami niebezpiecznie zachorował, zapewnia, iż zupełnie iest zdrowy. Taż gazeta zaprzecza rozszerzoney w wieleu tuteyszych gazetach pogłosce, iakoby nasz Poseł przy Dworze Wiedeńskim, Lord Stewart, pokłócił się z powodu politycznych zdań z iednym znakomitym Urzędnikiem stanu na stałym lądzie i omało, że nie przyszło do poiedynku.

Gazeta Times wynalazła nową obronę Królowey. Wyraża ona: "Wybranie człowieka tak nizkiego urodzenia i tak nieogładnego w swoim postępowaniu, iakim iest Bergami, okazuie dowodnie, że Królowa nie uważała go inaczey, iak tylko iako służącego, i ieżeli nadała mu tytuły i honorowe stopnie, tedy był to tylko żart i satyra na etykietę dworską.

Pisma tuteysze zawieraią co następuie o Portugalii: — "Portugalia poruszaną teraz iest przez trzy polityczne głowne stronnictwa. Jedno z nich zwane Hiszpańskie, które zawiązało się w Oporto, chciałoby połączyć Portugalią z Hiszpanią. Stronnictwo to, od którego rewolucyia wzięła począ.ek, utrzymuie związki z ościennym kraiem i Francyią. One to zrządziło napozór zgodzone rozdwoienie w Juncie, nalegaiąc o przyięcie konstytucyi Hiszpanskiey. Drugie stronnictwo, do którego należy większa część niższey szlachty, chce samowładności konstytucyyney urządzoney. Jest one ze wszystkich trzech naylicznieysze i posiada swoich mowców w Lizbonie i Koimbrze. Żąda powrotu Króla i Następcy tronu, ponieważ przewiduie, iż nie potrafi utrzymać zamysłu swoiego. Trzecie stronnictwo, arystokrackim zwane, iest co do liczby, iako też ducha naysłabsze, i polega iedynie na obcey pomocy; lecz ta bardzo iest zawodną. Zapewniaią bowiem, iż Dwór Londynski kazał w Opawie oświadczyć, że nie chce i nie może mięszać się do wewnętrznych spraw Portugalii, iak tylko na wyraźne żądanie samego Króla, i to w ostatniem przypadku pod szczególnieyszemi warunkami względem stosunków Amerykańskich. Główny cios przeciw stronnictwu arystokrackiemu nastąpi skoro tylko zgromadzą się Stany. Zaydzie pewnie wielka zmiana w wysokich urzędach, i t. d.„

Chrystof, były Król Hayti, utwo-

zył podług pism publicznych przed nieiakim czasem pułk Amazonek, którego pułkownikiem była iego żona, a córki miały w nim stopnie kapitanów i poruczników. Każda 16 lat maiąca dziewczyna musiała się do tego pułku zaciągnąć i własnym kosztem usposobić w konia i rysztunek. Zamiast broni używały Amazonki małych dzid. Naywiększem ukontentowaniem było Jego Czarney Mci kazać temu kobiecemu pułkowi czynić cwałem obroty. — Jenerał Boyer, Prezydent republikańskiey części Hayti, wydał do mięszkańców Krolewskiey odezwę, wzywaiąc ich do połączenia się z Rzecząpospolitą i używania błogosławieństw wolności. Chrystof (wyrazy tey odezwy) szukał tylko swoich korzyści i powodował się dumą; znieważył władzę, która pokonaia naszych tyranów, wpadł iako szaleniec do miasta, w którem zebrane było konstytucyyne zgromadzenie i wzniecił woynę domową. Lecz tam, gdzie cnota przeciw zbrodni walczy, tryumf ostatniey nie może bydź trwały.

Z Madrytu d. 7 Grudnia.

Z powodu uroczystego obchodu rocznicy urodzin Króla była wczoray wielka u Dworu gala. Zagraniczni Posłowie i Ministrowie składali J. K. Mci życzenia. To ż samo czynili grandowie, urzędnicy, jenerałowie, i t. d. i byli do ucałowania ręki Krolewskiey przypuszczonemi. Przez cały dzień słyszeć się dawały z dział wystrzały.

Wiele naszych dziennikow idą wiernie za przykładem dziennikow Francuzkich podczas rewolucyi. Dla utrzymania w ustawicznem ruchu umysłów, głoszą codziennie o spisku w tey lub owey prowincyi, które Bogu dzięki! nie pociągaią iednak żadney za sobą następności.

Rada stanu doniosła Królowi, iż osoby wzniecaiące publiczne nieukontentowanie, są właśnie te, które J. K. Mość otaczaią.

Nowy Neapolitański Poseł Xiąże Cantzano, złożył Królowi list wierzytelny.

Alvarez Toledo, który postradał pensyi, był dawniey członkiem Stanów od St. Domingo.

Arcybiskup Walencyi przybywszy do Barcelony zaledwo uszedł roziątrzenia ludu; żołnierze z wielką trudnością zaprowadzili go na Genueński okręt, który zawiezie go do Civitavecchia.

Urzędowa część gazety rządowey zawiera list Jenerała Bolivar pod d. 21 Września do Jenerała Morilla, w ktorym odrzuca propoonowane przez ostatniego zawieszenie broni, ponieważ to szkodliwem byłoby dla Rzeczypospolitey Kolumbiyskiey przy teraźnieyszey przewazaiącey iey sile. Jednakowoż chcąc Rząd Kolumbiyski okazać, iż nawet szkodliwy pokóy przenosi nad woynę, proponuie zatem układy, podczas ktorych porozumieć się będzie można względem proponowanego zawieszenia broni, zawsze iednak pod warunkiem zupełnego zapewnienia i rękoymi dla Rzpltey Kolumbiyskiey. Dla prędszego więc porozumienia się, przenie sie główną swoią kwaterę ku końcowi Października do San Fernando de Apure i tam oczekiwać będzie odpowiedzi lub kommissarzów. — Przeczytawszy Junta Karakasu list Jenerała Bolivar, posłała Jenerałowi Morillo następuiące swe postanowienie: "Junta iest tego mniemania, iż należy wysłuchać propozycyie, które Bolivar uczyni, bez zaprzestania nieprzyiacielskich kroków."

DODATEK

DO N^{ro} 2.

GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 7 STYCZNIA 1821 ROKU W NIEDZIELĘ

— Z Krakowa. —

Wypadki obserwacyi meteorologicznych uważanych w Obserwatoryum Krakowskim 1820 roku.

Naywiększa wysokość Barometru w tym roku była dnia 19 Grudnia

	Cali	linii
	28	0,8 St. par.
naymnieysza . 3 Marca	26	8,6
Srednia wysokość całego roku przy średniey temperaturze † 8,°040 . . .	27	6,621

Naywiększe ciepło Termometru (Reomiura) było 19 Sierpn: † 27,°0
naymnieysze . 16 Stycz: — 22,0
Srednie ciepło całego roku . . † 7,066

Naywiększa wilgoć Higrometru (Seaussura) była . . . 100
naymnieysza d. 15 i 16 Kwiet: 12
Srednia wilgoć całego roku . . . 74,941

Naywiększe boczenie Igły magnesowey ku zachodowi było 17°52'
naymnieysze 17 30
Srednie zboczenie całego roku . 17 42,251

Podług 1098 postrzeń

Wiatr Wschodni w całym roku był dni 46
— Zachodni 84
— Północny 27
— Południowy 9
— Wschodnio-Północny . 18
— Wschodnio-Południowy 34
— Zachodnio-Północny . 71
— Zachodnio-Południowy 29
— Z różnych stron . . . 48

Wiatr panuiący zachodni

Pogody czystey w całym roku było dni 34
Pogody z chmurami . . . 92
Mocno chmurnych 76
Deszczu 90
Gradu 4
Grzmotu i błyskawic . . 9
Mgły 22
Sniegu 39

Pierwszy mróz w Jesieni był dnia 11 Listopada wieczór.
Ostatni mróz na Wiosnę 28 Marca rano.
Rok 1820 miał 229 dni które ciągle były wolnemi od mrozu.
Ostatni śnieg na Wiosnę padał dnia 13 Maia rano.
Pierwszy w Jesieni 10 Listopada w nocy.
Pierwszy grzmot z błyskawicą był dnia 31 Marca po południu.
Ostatni 21 Września po południu.

Do rzadkich ziawisk przyrodzenia należą słupy tęczowe, które przy wschodzie słońca dnia 30 i 31 Grudnia podczas wielkiego mrozu i czystego nieba uważane były w Krakowie. Stały one po obu stronach słońca w odległości 22° 22' w kształcie piramidy wysokości 12° spiczasto zakończone, i kolorem czerwonym do słońca obrócone; teyże samey wysokości wychodziła piramida od samego słońca, lecz nie w kolorach tęczy tylko w świetle słonecznym coraz bardziey ku spiczastości słabieiącym.

Z Wiednia d. 29 Grudnia.

Nayiaśnieysi Cesarstwo nasi powrócili tu w pożądanem zdrowiu wczoray w południe z Opawy i wysiedli do C. K. zamku. Wyiazd Nayiaśnieyszych Cesarstwa do La bach oznaczony iest, iak słychać, na d. 2 przyszłego miesiąca. Minister stanu, konferencyyny i spraw zagranicznych J. C. K. Mci, Xże Metternich, który tu dnia 27 w nocy z Opawy powrócił, przedsięweźmie podróż do Laibach w dniu nowego roku. Przybyli tu także od 27 do dnia dzisieyszego z Opawy: Król: Pruski Kanclerz stanu Xiąże Hardenberg, Posłowie przy Dworze naszem, Ces. Rossyyski Hr. Gołowkin, Kr. Francuzki Margr. Caraman, Kr. Angielski Lord Stewart, Ces. Rossyyski Minister sekretarz stanu Hr. Nesselrode, Ces. Rossyyski Poseł przy Dworze Francuzkim Jenerał Hr. Pozzo di Borgo, Jenerałowie adjutanci Nayiaśnieyszego Cesarza Rossyyskiego Hrabiowie Czerniszew i Ożarowski.

Nayiaśnieyszy nasz Pan gabinetowem swoim pismem z dnia 29 Październik r. b. z Opawy udzielić raczył Kr. Polskiemu Senatorowi Kasztelanowi Mięczyńskiemu, byłemu Ces. Rossyyskiemu Kommissarzowi do urządzenia wolnego miasta Krakowa, wielki krzyż Ces. Austryiackiego orderu Leopolda.

Z Neapolu d. 8 Grudnia.

Dnia wczorayszego o godzinie 2 z południa Minister spraw zagranicznych Xże Campochiaro doniosł na piśmie parlamentowi, iż tego ieszcze dnia wszyscy pięciu Ministrowie przybędą do parlamentu z poselstwem Królewskiem. Deputowani postanowili pozostać zgromadzonemi i naradzali się tymczasem nad zmianami konstytucyi Hiszpańskiey. Po kwadransie na 4tą rzekł ieden z Deputowanych, iż Ministrowie każą na siebie długo czekać, aby raczey odłożyć posiedzenie do iutra; lecz tego nie usłuchano, poczem oddaliło się kilku Deputowanych. Nakoniec o godzinie w pół do 4tey weszli Ministrowie do sali. Gdy ukończono toczącą się materyią, oznaymił Prezes Ministrowi spraw zagranicznych, iż donieść izbie może o celu swoiego poselstwa. Minister wszedł więc na mównicę i mówił: Posłowie Rossyyski, Pruski i Angielski, iako też sprawuiący interessa Austryiacki i Francuzki, żądali wczoray śpieszno bydź przed Królem stawionemi, dla oddania mu własnoręcznych listów od Monarchów Rossyyskiego, Austryiackiego i Pruskiego. On podług zwyczaiu zasiągnął naprzód od Króla rozkazy, a potem około godziny 5tey obydwóch Ministrów do J. K. Mości wprowadził. Oddali oni J. K. Mci listy od trzech Monarchów, z których, ponieważ są iednako brzmiące, odczyta tylko parlamentowi list od Cesarza Austryiackiego. (Zobacz w przeszłym Nrze Gazety pod artykułem z Opawy) z Francuzkiego na ięzyk Włoski przełożony. Król po przeczytaniu tych listów oświadczył: iż podeszły iego wiek, brzydka pora roku, a nadewszystko teraźnieysze położenie iego państwa nie dozwalaia mu tak łatwo na wezwanie Sprzymierzonych Monarchów odpowiedzieć. Na to uczynili zagraniczni Posłowie uwagę, iż stósownie do swoich instrukcyy muszą o śpieszną nalegać od

powiedź. Przyrzekł ią Król, i na radzie pięciu Ministrów stanu z przybraniem Królewica Jeneralnego Wikaryusza uchwalonem potem zostało następuiące stósowne do okoliczności poselstwo do parlamentu. Tu odczytał Minister poselstwo Królewskie i żądał śpieszney odpowiedzi, ponieważ Monarchowie nie chcą długo bawić na mieyscu nowego Kongressu. Prezes odpowiedział: iż parlament rozważy poselstwo Krolewskie i da na nie w krótce zgodną z powagą narodu i okolicznościami odpowiedź. Jak tylko oddalili się Ministrowie, postanowiono nagłość roztrząsania, wydrukowanie zaraz poselstwa Królewskiego, rozdanie deputowanym i wniesienie go iutro przez kommissyią pod rozwagę parlamentu. Zgromadzona na galeryiach i około sali liczna publiczność przyięła to postanowienie z oklaskami.

(Poselstwo Królewskie dla szczupłości mieysca odkłada się do przyszłey gazety. Gazeta Florencka donosi, iż parlament odpowiedział na nie długim adressem, w którym wyraził, że naród pragnie dobra rodziny Królewskiey, szczęśliwości państwa i utrzymania teraźnieyszego porządku rzeczy. W Neapolu panuie zupełna spokoyność, chociaż ulice około parlamentu zawsze zapełnione są tłumami ludu. Minister spraw wewnętrznych wydał okólnik do prowincyonalnych Intendentów, w którym wkłada na nich w imieniu Jeneralnego Wikaryusza za utrzymanie spokoyności podczas nieprzytomności Króla odpowiedzialność, i nakazuie publiczne modły o szczęśliwą podróż i zdrowie N. Monarchy, w którego ręku znayduie się los iego ludów.)

Parlament na propozycyą Króla, aby wezwać pośrednictwa Francyi z zaręczeniem zmiany konstytucyi, uchwalił adres do Króla, w którym między innemi wyraził: "Widziemy aż nadto wielką trudność, która względem utrzymania pokoiu zachodzi, i nie ukrywamy przed sobą zamiarów naszych nieprzyiaciół. Lecz podług świętych zasad, które nam W. K. Mość przypominasz, wolemy raczey paść ofiarą, niżeli podłością i zbrodnią spokoyność naszą okupić.„

Dziennik Głos wieku napomina wymownemi słowy do zgody, zapomnienia osobistych uraz i wyrzeczenia się osobistych względów. Wszystkie mniemania powinny się teraz dla obrony świętey sprawy połączyć. Czyńmy tak iak Rzymianie i nasi przodkowie, którzy gdy Rzeczpospolita zagrożoną była zewnątrz, zapominali o domowych kłótniach.

Gdy d. 3 nadeszła tu wiadomość, (która się niepotwierdziła) że woyska Austryiackie przeprawią się d. 6 za rzekę Po, udał się zaraz Jenerał Wilhelm Pepe do Abruzzo. Jenerał Begani otrzymał dowództwo w twierdzy Gaeta, w którey iuż w r. 1815 dowodził. Jenerał Florestan Pepe został gubernatorem, a Xże Campano dowódcą stolicy. Woysko liniiowe podzielone iest na 3 dywizyie: pod Jenerałami Ambrogio przy Gaecie, Acrovita przy Kapui i Filangeri przy Neapolu.

Podług uchwały parlamentu narodowa nasza gwardyia składa się z wszystkich obywateli od 18 do 56 lat wieku; obywatele od 18 do 40 lat stanowią czynną, a starsi mieyscową gwardyią. Deputowani, radcy stanu i municypalni urzę-

dnicy wolnemi są od służby, ale ieżeli pobieraią ze skarbu płacę, muszą za siebie zastępców stawić. Duchowni, wyrobnicy i służący są zupełnie od służby w gwardyi wolnemi. Każda prowincyia może także konną gwardyią utworzyć.

Z Szwaycaryi d. 19 Grudnia.

Zapewniaią, że Francyia zaczęna teraz daleko większą grać rolą w sprawach Europeyskich niżeli dotąd i rozszerza swóy wpływ. Osoby udaiące, iż dyplomatyczne taiemnice nie są dla nich obcemi, twierdzą, że Francyia nader ściśle związała się teraz z Angliią, i że P. Decazes prowadzi tam bardzo ważne układy.

Od brzegów Menu d. 19 Grudnia.

Seym związku Niemieckiego rozpoczął swoie posiedzenia.

W Koburgu wyszedł d. 16 b. m. edykt Xiążęcy zaprowadzaiący w Xięstwie Sasko - Koburgskiem Saalfeld stanowią konstytucyią, w którym oznaczony iest obiór deputowanych i dzień 1 Marca na zgromadzenie się Stanów.

W Hanowerze wyszło następuiące urządzenie Królewskie:

Jerzy IV. &c. &c. — Podług 51 Paragrafu Ustaw dla uczniów naszego Królewskiego Uniwersytetu Gettyngskiego pod d. 7 Marca 1818 przepisanych oznaczone było urządzenie, podług którego Uczniom, którzy przez Relegacyą czyli *Consilium abeundi* z naszego Uniwersytetu Gettyngskiego na nieiaki czas oddaleni zostali, nie wolno było znaydować się w obrębach kraju dwóch mil w około Gettyngi, teraz spowodowani iesteśmy to urządzenie w ten sposób zmienić i obostrzyć, żeby zasługuiącym na oddalenie Uczniom niewolno było się znaydować w okręgu 4 mil na około Gettingi: tak podaiemy nie tylko naszemu Królewskiemu Uniwersytetowi ten nasz nakaz do ogłoszenia i ścisłego wykonania, ale przykazuiemy nawet wszystkim Zwierzchnościom i wszystkim których się to dotycze, aby się do tego stósowali.

W Hanowerze d. 14 Listopada 1820.

Nawiększe stopnie zimna.

Dnia 1	Stycznia r. b.	stopni zimna			10, 2
— 2	—	—	—	—	9, 0
— 3	—	—	—	—	7, 4

TEATR NARODOWY.

W Sobotę, to iest d. 6 Stycznia r. b. dana była nowa Komedyia w 5 aktach z francuzkiego przetłómaczona, pod nazwiskiem: *Dziwactwa Fortuny* czyli: *Młody Filozof.*

W Niedzielę zaś, d. 7 dana będzie wielka narodowa Opera w 3 aktach, oryginalnie wierszem napisana, z muzyką P. Bogumskiego, pod nazwiskiem: *Król Chłopków*, czyli: *Kaźmirz Wielki i Zdrada.*

DONIESIENIA.

Piotr Moszkowski w roku 1819 umarł w Warszawie zostawuiąc maiateczek, który legował swym Siostrom u. w. Alexowicza we Wsi Wysowie zostaiącem; wieś Wysowo ma się znaydować w okolicach Krakowa w bliskości Sędziszowa. Osoby poszukiwane, Sukcessorki maiątku, a Siostry wspomnionego Piotra Moszkowskiego maią się zgłosić względem dalszey informacyi do Sieniawy w Cyrkule Przemyskim w Galicyi, do tamteyszego w obrządku łacińskim plebana. Dan w Sieniawie dnia 16 Grudnia 1820 roku.

Kamienica pod N. 23 w Rynku przechodząca na Stolarską ulicę i druga Kamienica przy ulicy Stolarskiey pod N. 49 są do sprzedania, albo każda z osobna, albo razem obydwie; życzący sobie kupna, zgłosić się ma do Właścicielki zamieszk. tey pod N. 49, gdzie dokładniey o sprzedaży zawiadomi się. — W Krakowie d. 1 Stycznia 1821 r.